

memo aan de gemeenteraad

aan de gemeenteraad
dossiernummer 6007
onderwerp Resultaten afvalscheiding 2021 en hoe verder?

van het college van burgemeester en wethouders
datum 22 februari 2022

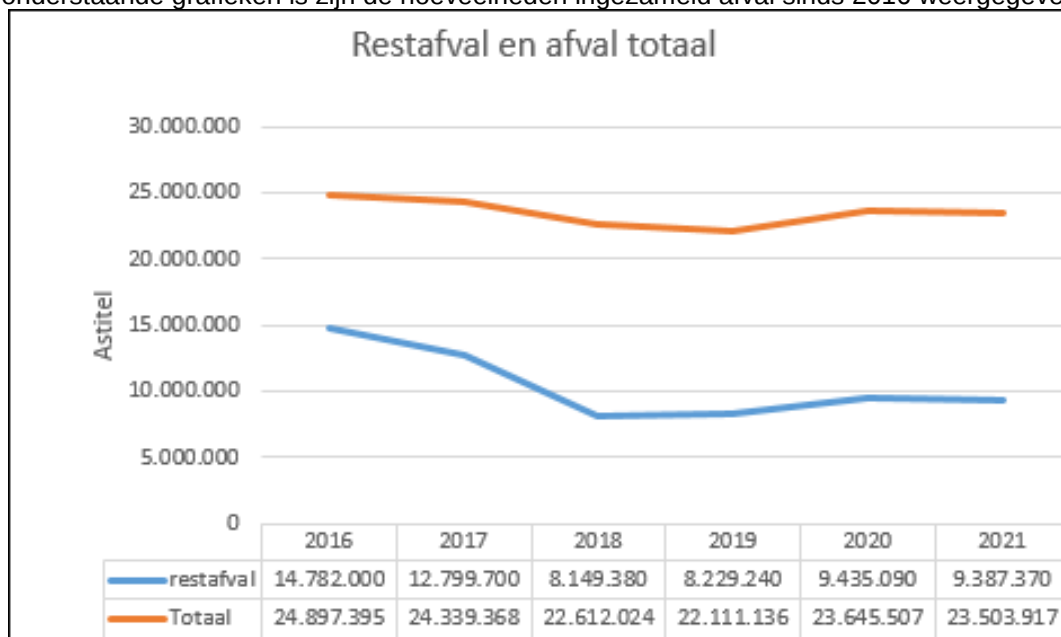
memo

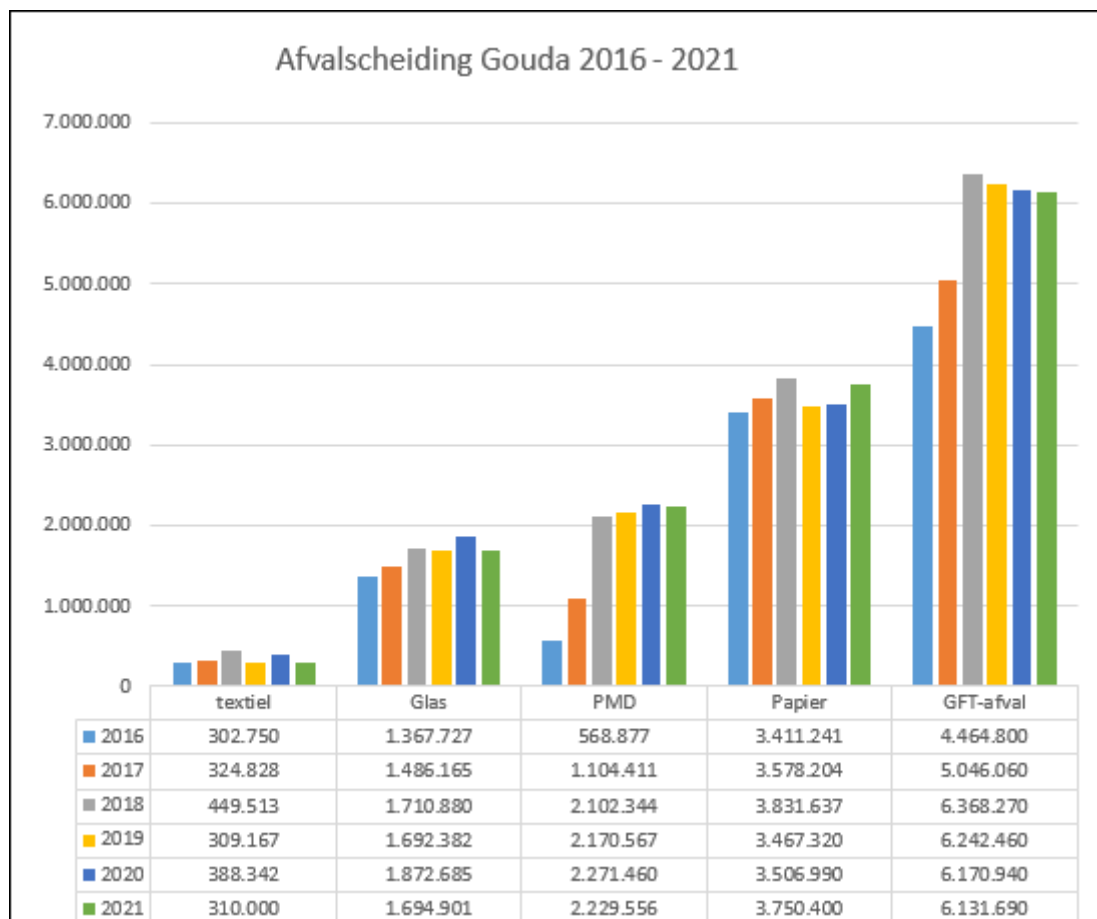
1 Inleiding

In dit memo wordt ingegaan op de resultaten van afvalscheiding en de knelpunten bij de afvalinzameling. Verder wordt ook aangegeven hoe het college afvalscheiding verder wil stimuleren de grootste knelpunten wil aanpakken.

2 Resultaten afvalscheiding in 2021

In de onderstaande grafieken is zijn de hoeveelheden ingezameld afval sinds 2016 weergegeven.

Hierin is te zien dat afval vanaf 2017 beter werd gescheiden. In het eerst jaar van de pandemie 2020 werd er in totaal weer meer huishoudelijk afval aangeboden en daalde het scheidingspercentage. Volgens voorlopige cijfers is er in 2021 er sprake van een licht herstel, de totale hoeveelheid afval en de hoeveelheid restafval is iets gedaald. Ook werd er weer marginaal beter gescheiden. De hoeveelheid PMD is met bijna 3% gedaald mede als gevolg van de invoering van statiegeld op kleine petflesjes met ingang van 1 juli 2021.

Overeenkomstig de landelijke VANG doelstelling was de doelstelling van het afvalbeleid in Gouda 100 kg restafval per huishouden per jaar in 2020 en 30 kg in 2025. Het behaalde resultaat in 2020 was 139 kg (123 kg in 2019).

Het college stelt vast dat met het huidige beleid de doelstelling niet is behaald. Inmiddels is duidelijk dat de VANG doelstelling 30 kg per inwoner per jaar in 2025 - op een enkele uitzondering na - in geen enkele gemeente in Nederland gehaald zal worden. Maar er zijn gemeenten die betere resultaten behalen.

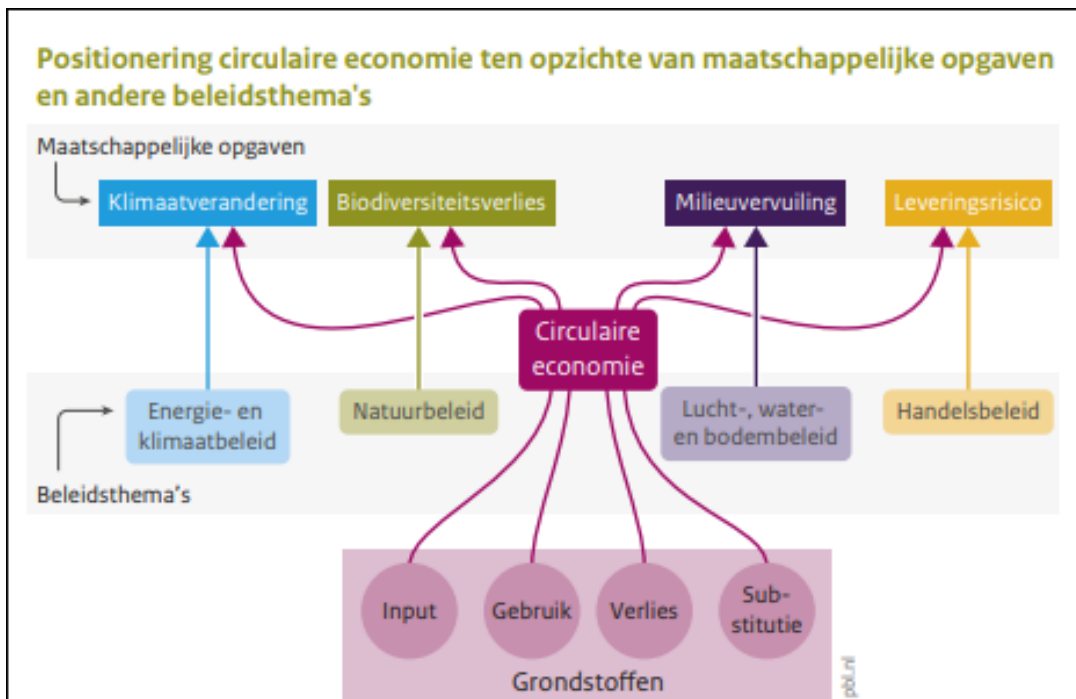
3 Doel blijft zo min mogelijk restafval.

Hoewel de VANG doelstelling voor 2025 niet reëel blijkt, blijft het doel zo min mogelijk restafval. Enerzijds om in 2050 een volledig circulaire economie te bewerkstelligen, anderzijds om de stijgende kosten te kunnen beperken.

3.1 Circulaire economie

De transitie naar een circulaire economie is gericht op het efficiënter omgaan met de beschikbare grondstoffen. Door een meer circulair gebruik van grondstoffen, materialen en producten worden allerlei negatieve milieu- en gezondheidseffecten alsook leveringsrisico's verminderd.

Het doel van de Circulaire Economie staat niet op zichzelf. Een circulaire economie kan bijdragen aan het verminderen van broeikasgasemissies. Door een slimmer gebruik van grondstoffen, hergebruik van producten en onderdelen, en recycling van materialen is er minder productie van basismaterialen nodig en daarmee minder winning van primaire grondstoffen. Hierdoor wordt energie bespaard in de hele keten van opeenvolgende productieprocessen. Daarnaast kunnen fossiele grondstoffen door niet-fossiele grondstoffen worden vervangen, bijvoorbeeld als verpakkingen niet van aardolie maar van biomassa worden gemaakt.

(bron: [Voortgangsbericht Circulaire Economie 2022](#) van het Planbureau voor de Leefomgeving)

Op lokaal niveau kan de gemeente hieraan een substantiële leveren door te zorgen dat er minder afval wordt verbrand en gestort zodat er minder grondstoffen nodig zijn. Het milieubelang van afvalscheiding is dus onverminderd groot.

3.2 Kostenstijging beperken

In de afgelopen jaren zijn de kosten voor met name de verwerking van afval sterk gestegen. Ondanks de verbeterde afvalscheiding was het daarom helaas nodig om de afvalstoffenheffing in 2020 te verhogen.

De verwachting voor de komende jaren is dat de kosten blijven stijgen, door inflatie mogelijk nog sneller. Verwerking van restafval is nog steeds de duurste afvalstroom. Minder restafval en meer afvalscheiding is een effectief middel om (onevenredige) stijging van de afvalstoffenheffing te beperken. Dit heeft direct invloed op de afvalstoffenheffing en de lokale lastendruk. Op basis van het onderzoek van het Centrum voor Onderzoek van de Economie

van de Lagere Overheden (Coelo) dat op 14 januari is gepubliceerd, is een vergelijking van de afvalstoffenheffing en andere lokale lasten van Gouda met die van andere gemeenten gemaakt. Deze vergelijking is als ter informatie als bijlage 1 bijgevoegd.

Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat de hoogte van het tarief voor de afvalstoffenheffing van gemeente Gouda gemiddeld is ten opzichte van andere gemeenten, terwijl de totale woonlasten (de som van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerende zaakbelasting) relatief hoog is.

Daarom is het dus van belang om de inwoners van Gouda te blijven motiveren de hoeveelheid restafval te verminderen. Het college voelt zich hierin gesteund door de uitkomsten van de enquête die in het eerste kwartaal van 2021 onder bewoners is gehouden. De uitkomsten treft u aan en de bijgevoegde infographics (bijlage 2 en 3). Hieruit blijkt dat een meerderheid van de inwoners van Gouda positief is over afvalscheiding, waarbij het belang van het milieu hoger wordt gewaardeerd dan lagere kosten.

4 Bron- of nascheiden.

Het college heeft naar aanleiding van verschillende raadsvragen toegezegd om nader te onderzoeken naar de voor- en nadelen van bron- en nascheiding. Bij dit memo is een notitie gevoegd (bijlage 4) met een aantal bijlagen over deze voor- en nadelen. Hieruit volgt dat nascheiding voor Gouda een lager scheidingpercentage zal opleveren. Dit past dus niet in het streven naar een hoger scheidingspercentage. Het college ziet daarom nu geen reden om voor nascheiding te kiezen. Uit de hiervoor genoemde enquête is overigens af te leiden dat een meerderheid van onze inwoners de voorkeur heeft voor bronscheiding.

5 Omgekeerd inzamelen.

In een eerder memo (nr 4246) aan de raad concludeerde het college dat omgekeerd inzamelen tot een hoger scheidingspercentage kan leiden en kosten kan besparen. Omgekeerd inzamelen (voor laagbouw) houdt kort samengevat in:

- aan huis inzamelen van de waardevolle grondstoffen GFT, papier en PMD. Hiervoor staan de afvalcontainers dicht bij de woning. Bijkomend voordeel is dat de inzameling van PMD in zakken en de overlast die dat meebrengt kan worden beëindigd.
- Voor het aanbieden van restafval moeten bewoners meer moeite doen; hiervoor worden ondergrondse containers geplaatst waar bewoners hun kleine hoeveelheid restafval naar toe moeten brengen.

In dat memo gaf het college aan dat van belang is dat dit gebeurt met voldoende draagvlak onder bewoners.

De enquête onder de inwoners van Gouda wijst uit dat een meerderheid van de inwoners instemt met het afvalbeleid. Het college ziet hierin voldoende aanleiding om afval scheiden verder te stimuleren en op omgekeerd inzamelen over te gaan.

Bijkomend voordeel hiervan is dat hiermee één van de problemen de inzameling van PMD in zakken kan worden opgelost. Dat probleem is dat de PMD zakken op bijna alle dagen van de week buiten worden gezet of opgehangen. Dit is in de eerder genoemde enquête ook een veelgenoemde klacht.

Item	Investering	Exploitatie			
		Incidenteel	Structureel		
			Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3
Restafval	240	55	-199	-291	-388
Plaatsing/onderhoud van ondergrondse restafvalcontainers	240	4	28	28	28
Maatwerkoplossing i.p.v. ondergrondse restafvalcontainers					
Omruielen minicontainers		51			
Lagere service op restafval (inzamelkosten)			-118	-118	-118
Effect op de hoeveelheid restafval (verwerkingskosten)			-90	-182	-279
Afstappen van de Goudse betaalde zak voor restafval			-19	-19	-19
GFT/Bio	-	-	51	64	77
Hogere service op waardevolle grondstoffen (inzamelkosten)			36	36	36
Effect op de hoeveelheid waardevolle grondstoffen (verwerkingskosten)			15	27	41
PMD	1.032	188	-198	-187	-176
Laagbouw via minicontainers					
Ondergrondse containers bij hoogbouw	1.032	16	69	69	69
Geen gratis PMD-zakken meer verstrekken			-157	-157	-157
Omruielen minicontainers		172			
Hogere service op waardevolle grondstoffen (inzamelkosten)			-120	-120	-120
Effect op de hoeveelheid waardevolle grondstoffen (verwerkingskosten)			10	21	32
Papier	-	-	-5	-22	-39
Hogere service op waardevolle grondstoffen (inzamelkosten) (1x p 2 wkn)			7	7	7
Effect op de hoeveelheid waardevolle grondstoffen (verwerkingskosten)			-12	-29	-46
Algemeen	-	83	-	-	-
Kosten communicatie/opvoeding inwoners		18			
Kosten projectbegeleiding		65			
Totale	1.272	326	-351	-436	-525
Per huishouden	38,55	9,87	-10,64	-13,22	-15,92

Ter informatie is hierboven de tabel uit het raadsmemo nr 4246 nogmaals weergegeven. De invoering van omgekeerd inzamelen kan budget neutraal plaatsvinden. Het college gaat gebiedsgerichte pilots starten in 2022. Het college zal de raad informeren over de resultaten hiervan

6 Afval op straat/bijplaatsingen

Omgekeerd inzamelen kan dit probleem echter ook verschuiven. Uit de enquête blijkt namelijk ook dat veel inwoners ontevreden zijn over inzameling van afval via ondergrondse of bovengrondse containers. De reden is dat er vaak afval naast ligt, soms omdat containers vol zitten of in storing zijn, maar lang niet altijd. Omgekeerd inzamelen moet daarom ook gepaard gaan met maatregelen om bijplaatsingen te beperken.

Het probleem van de bijplaatsingen bestaat al lang en komt met name in stedelijke gemeenten veel voor. Daarbij maakt het geen verschil of inwoners apart voor restafval moeten betalen of niet. De meeste inwoners doen het goed, een minderheid van de inwoners voelt zich minder verantwoordelijk voor de openbare ruimte. Zij veroorzaken de problemen. Hiervoor bestaat geen eenvoudige oplossing die overal werkt.

In de afgelopen jaren zijn de bijplaatsingen vooral aangepakt door:

- Opruimen: hiervoor worden dagelijks wijkreinigers ingezet en wordt 2 tot 3 keer per week in heel Gouda rondgereden om naast de containers aangeboden afval – bijplaatsingen - op te ruimen. Het college heeft in 2021 bijna € 300.000,- uitgegeven aan het ruimen van bijplaatsingen.
- Toezicht en handhaving. De kosten hiervan bedragen jaarlijks ca € 140.000 (na aftrek van de opbrengsten uit boetes).

Dit heeft niet tot zichtbare verbeteringen geleid.

Daarvoor wil het college een combinatie van maatregelen inzetten die gezamenlijk tot doel het gedrag van inwoners zodanig te veranderen dat het aantal bijplaatsingen afneemt.

1. Voorzieningen moeten op orde zijn. Dat betekent in ieder geval:

- a. Containers eerder legen als dat nodig is;
- b. Storingen en verklemmingen in containers sneller verhelpen.

Dit zijn de basisvoorwaarden; als we van inwoners verwachten dat ze het goed doen, moeten de containers goed functioneren.

2. De buitenruimte rondom containers heeft invloed op de beleving en het gedrag van inwoners. Het gaat hierbij om toegankelijkheid (bijv. verharding) of (overhangend) groen en zicht. Hoe zichtbaarder de locatie, hoe meer sociale controle. Containerlocaties moeten goed ingericht en schoon zijn. Dit gaat het college aanpakken:
 - a. met de middelen, die bij de motie van 8 december 2021 "Klimaatcrisis vraagt om extra middelen Zwerfafval" beschikbaar zijn gesteld, kunnen ongeveer 10 á 12 containerlocaties worden verbeterd. Deze maatregelen zijn nader omschreven in een apart memo .
 - b. door waar nodig intensiveren van het ruimen van de bijplaatsingen en het schoonhouden van containerlocaties;

Vuil trekt vuil aan. Goed ingerichte containerlocaties die schoon en netjes zijn, beïnvloedt mensen in hun gedrag. De neiging om afval naast de container te zetten, wordt daardoor naar verwachting minder groot.

3. De communicatiecampagne Blinkie gericht op het motiveren van bewoners om hun afval op de juiste wijze aan te bieden

Door de inzet van deze campagne wil het college zorgen voor een herkenbare figuur, die zoveel mogelijk inwoners aanspreekt en daardoor saamhorigheid bevordert. Hierbij wordt gebruik gemaakt van verschillende goed lopende (social) media.

Het effect dat het college hiermee beoogt is, dat de Gouwenaar zich meer verantwoordelijk gaat voelen voor zijn eigen omgeving door in de campagne de buurman of die vrijwilliger uit het buurtcentrum te laten zien. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat betrokkenheid bij de omgeving of zien dat de andere burens het opruimen, helpt tegen zwerfafval en bijplaatsingen. Inmiddels hebben zich al ruim 40 inwoners gemeld voor opruimacties.

4. Onverminderd doorgaan met toezicht en handhaving.

Stadstoezicht gaat zich meer richten op wijken waar relatief gezien veel afval wordt bijgeplaatst. Het college wil de handhavingsacties beter zichtbaar maken. Als Cyclus constateert dat er zakken naast een container zijn geplaatst dan worden deze meteen voorzien van een fluorescerende sticker. Hiermee willen we laten zien dat zakken gecontroleerd worden. Stadstoezicht ruimt deze zakken uiterlijk na 1 werkdag op.

5. Een proef met gratis ophalen van grof vuil

Beleid is dat voor het ophalen van grof vuil betaald moet worden. Dit is om bewoners te stimuleren om zelf hun grof vuil naar het afvalbrengstation te brengen. Denkbaar is dat dit mede de oorzaak is van het grote aantal bijplaatsingen. Het college is voornemens een proef houden voor een periode van een jaar om grof vuil gratis te gaan ophalen.

Verder gaat het college bij een aantal hotspots waarschuwborden plaatsen met daarop ook de spelregels rondom afval en afvalscheiding. Bewoners vragen hier ook vaak om. Dit gebeurt vooral met visuele boodschappen. Hierbij maakt het college gebruik van de ervaringen uit een pilot in de gemeente Alphen aan den Rijn. Uit de monitoring daar is gebleken dat de borden een gunstig effect hebben op het gedrag, er wordt minder afval naast containers gezet

Met al deze maatregelen doet het college alles wat redelijkerwijs mogelijk en betaalbaar is. Uiteindelijk bepaalt het gedrag van inwoners in belangrijke mate het succes.

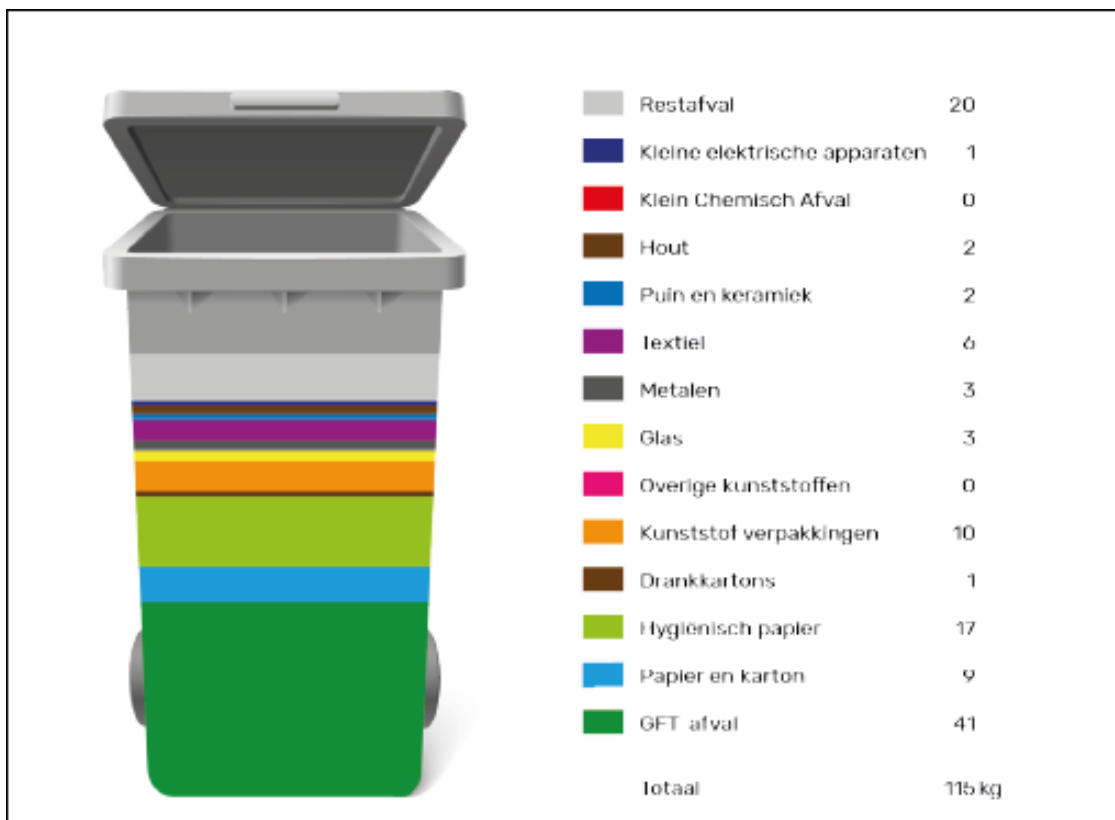
7 Naar nog meer afvalscheiding.

De invoering van omgekeerd inzamelen kan op korte termijn het scheidingsresultaat verbeteren. Een volledig circulaire economie in 2050 betekent echter dat dan geen restafval meer is. Daar zijn nog flinke inspanningen voor nodig. Het college wil daarnaast nog andere maatregelen onderzoeken om het scheidingsresultaat verder te verbeteren.

Het college heeft daarbij twee richtingen voor ogen:

1. Onderzoeken hoe meer afval gescheiden kan worden ingezameld.

Uit de laatste afval sorteeraanalyse in 2020 is gebleken dat meer dan een derde van het restafval in Gouda bestaat uit GFT. Verder bestaat een relatief groot deel van het restafval uit zogenaamde hygiënisch papier: dit zijn hoofdzakelijk luiers en incontinentiemateriaal.

Sorteeranalyse restafval 2020

Bij GFT en luiers is de meeste milieuwinst te behalen. Het college wil daarom nader gaan onderzoeken enerzijds hoe bewoners gemotiveerd kunnen worden minder GFT bij het restafval te gooien en anderzijds hoe een doelmatige inzameling en verwerking van luiers en incontinentiemateriaal kan worden opgezet.

2. De kwaliteit van apart ingezamelde stromen verbeteren.

Voor apart ingezameld afval gelden kwaliteitsnormen. Enige vervuiling is toegestaan maar niet meer dan een bepaald percentage. GFT – en met name GFT dat via verzamelcontainers wordt ingezameld, voldoet vaak niet aan deze kwaliteitseisen. Hierin wordt plastic aangetroffen. GFT dat niet aan de kwaliteitseisen voldoet wordt als restafval afgevoerd en verbrand. Het college wil daarom onderzoeken wat er nodig is om de kwaliteit van het ingezameld GFT zodanig te verbeteren dat dit aan de gestelde eisen voldoet.

Bijlagen

1. Vergelijking afvalstoffenheffing gemeenten
2. Infographic afvalinzameling deel 1
3. Infographic afvalinzameling deel 2
4. Rapport bron of nascheiding met bijlagen